

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VI. v Ljubljani 15. septembra 1866. List 18.

Učenec o šolskih praznikih.

Počitka čas zlati	Alj naglo odevita
Sedaj mi cvetè,	Poletni nam cvet —
Ko tičku pod nebom,	Bo treba skerbeti
Tak dobro mi je.	Za žetev nam spet.

Ko zopet pokliče
Na delo me čas,
Poslovil, preljubi,
Se bodem od vas.

— o —

Otrok domá in v šoli.*)

Starši, oskerbniki in prijatli šolskih otrok! Sprejmite jih, ktere ste nam bili izročili, po dokončanem šolskem letu spet v svojo skerb. Prepričajte se iz njih napredka, ki ga vam kaže razredba, še bolj pa iz njih vedenja, koliko so se letos po umu izbištrili in na sercu zboljšali. Sprejmite pa tudi naše sporočilo, ktero vam kaže, da so otroci posebno vaši t. j., naznanja naj vam nektere čertice, iz kterih spoznajte, da je vaša dolžnost skerbeti, da dom pripravi šoli dobro podlago in jo vseskozi krepko podpira, da dom in šola v lepi vzajemnosti dosežeta namen prave otroške odreje. Viribus unitis — t. j. z zedinjenimi močmi — tukaj res veljá. Gotovo je, da le potem, ako dom šoli pravo podlago pripravi, pa tudi šola od domače izreje zvesto podpirana — svojo preime-

*) Iz letnega sporočila glavne deške šole v Loki.

nitno dolžnost vestno spolnuje, je upati, da bode mladost prav odrejena.

1. Kaj naj stori domača izreja, preden pošlje otroka v šolo.

Pervo odredišče otroku je domača hiša. Bog deli otroku življenje po roditeljih, in od njih mora tudi otrok dobivati svojo izrejo po božji naredbi. Sveta dolžnost staršev je, da skerbijo svojim otrokom za živež, pa tudi za odrejo.

Stvarnik sam je vcepil maternemu sercu posebno ljubezen, ktera mater sili svoje otročiče ljubiti; mati, ki zamori to naj blažje čutilo, se odpove ljubeznjivemu imenu maternemu, in žalostno bega red, po katerem spolnuje stvarnik svoje neskončno modre sklepe. Da natorno čutilo roditeljev do njihovih malih še v višem pomenu posveti, je postavil prenovljavec človeškega rodu, božji izveličar Jezus Kristus posebni zakrament, kateri posvečuje starše in otroke v keršansko družino. Moč natorne ljubezni, s ktero je stvarnik roditelje in otroke sklenil, posvečena po moči svetega zakona, je tedaj pravi vzrok, ki daje domači izreji toliko imenitnost in vrednost, da se nikakor ne dà nadomestiti.

Materin živež otroku naj bolj tekne, pa je tudi materna izreja pri njem naj bolj potrebna in naj več izdà. Nezmožni mali potrebujejo, delj kot brezumne živalice, od svojih roditeljev pomoči, da si ohranijo in vterdijo življenje. To pa je ravno očiten opomin stvarnika do svojih namestnikov pri otrocih, do staršev, naj svojim ljubim malim zraven telesne oskerbi zbujajo tudi dušno življenje, ter oživljajo njene moči, um in voljo. V prvi mladosti zamorjeno otroško telo se težko okrepčá; pa tudi dušne moči v mladosti zanemarjene obtičé, — skoraj mertve ostanejo. Kakor se pri otrocih vterjuje moč telesna, tako se mora soglasno budit in gojiti tudi dušna. Da otroci tega potrebujejo, pričajo sami. Vsako uro skoraj kličejo po telesni hrani; njih telo namreč, še slabotno, hrepení se urno okrepčevati, kar natora pripusti. Tako kličejo pa tudi po dušni hrani. Pogosto nerazumljivo mermljanje malih prosi, naj pomagata mati in oče, da se jim zbudi od stvarnika jim dana dobrota jezika ali govorjenja. Kako vesela sta oče in mati, ko slišita pervikrat iz ust svojega ljubljenceka svoje ime! Kako nevretni bi morali vendar starši biti, ki bi ne naučili svojih otrok svojega jezika! Kakor je pa dolžnost roditeljev vstreči hrepenenju svojih otročičev, ki jih prosijo izreje, posebno dobrotne zmožnosti, ki človeka loči od živali, tako

je njih dolžnost svojim otrokom skrbeti za izrejo drugih dušnih moči, za katero tudi sami prosijo. Radovednost malih, ki hočejo vse viditi, zlasti, kar se lepo sveti, ali kar je lepo pisano, res je dostikrat že sitna materi ali očetu, toda natori otroški je primerna; razodeva prvo ukaželjnost pri otrocih; priča je, da že v otroških letih je treba zbujati čutila za vse, kar je lepo, dobro in sveto.

Kal, dovzetnost poštene izreje, ki se že v otroški dobi nahaja, potrebuje tedaj že v nji posebne skerbi, da v rasti ne zastane, ali se celó ne zamori. Žival ima svoj nagon, po katerem se privadi, živeža iskati, to delati, za kar jo je stvarnik vverstil v premodri red vesoljnega stvarjenja; človek pa se mora vsega učiti, in sicer učiti od prvega časa svoje zavesti do smerti.

Pa tudi druga stran človeške nature, spridenost in nagnjenje k hudemu, se kaže že pri otroku.

Tudi ta se otrokom prezreti in pustiti ne sme; sej tudi vertnar v svoji drevesnici malo drevesce urno vravná in priveže, kakor hitro se prične krivičiti, sej tudi vinogradar pri svojih terticah napčnih odrastkov ne sme pustiti.

Zeló bi se tedaj starši pregrešili, ko bi menili, da so svoje dolžnosti do otrok, preden jih pošljejo v šolo, že spolnili, ako jim preskerbé vsaki dan potrebnega živeža, jim napravijo obleko, in jih za ročice vodijo, ter varujejo nevarnosti, in se z njimi norčevaje kratkočasijo. Taki starši pač prezrejo, da ljubi mali nimajo samo telesa, Bog jim je vdihnil tudi neumerjočo dušo, ki se zbujá in svoje moči razodeva v zvezi s telesom, kakor rastejo telesne moči; taki starši prezrejo, da njih otroci niso le prebivavci te zemlje, ampak dediči nebeškega kraljestva.

Domača izreja je tedaj po natornih postavah ustanovljena in po božjem povelji posvečena in v njegovi milosti blagoslovljena prava prav edina odrejnišnica otrok.

Resnično je: „Dajte nam dobrih staršev, in dobra bo izreja otrok“. Starši pa zavoljo pomanjkanja časa, še bolj pa zavoljo pomanjkanja vednosti, potrebne izreje otrokom sami popolnoma dati ne morejo. Njim pomaga torej šola, ki na podlago dalje zida, pomanjkljivosti dopolnjuje in napčnosti po moči popravlja. Šola je tedaj staršem potrebna pomočnica pri izreji otrok, da jim dalje um bistri in za zboljšanje ali poblaženje serca skrbí. Nikakor pa ni šola namestnica staršev, ki bi vso skerb za otroke prevzela; staršev popolnoma nadomestiti ni zmožna. Šola je proti splošni izreji otrok, kakor piše neki učen sedanji pisavec, kar so umetno naprav-

ljeni verti proti našim gojzdom ali sadnim vertom. Umetno napravljene verti so lepota, kjer so; izredé marsikako predobro drevesce, kažejo nam marsikako lepo cvetlico in drevesce iz tujih krajev; ne nadomestijo pa nikoli naših gojzdom, v katerih raste krepki hrast, visoka smreka, košata bukev — nikdar ne bodo nadomestili naših sadnih vertov, v ktere nas zrelo rumeno sadje jako vabi. Šola je potrebna blaga naprava, ki v zvezi z domačo izrejo zamore izobraženje ljudstva in njegovo blagostanje zares lepo pospešiti. Gorjé pa ji, ako jo domača izreja samo pustí!

Šola sme tedaj pričakovati, da ji bodo starši z veseljem pošiljali za poduk zbujenih, po sercu nepopačenih, vbogljevih otrok.

a) Sila ni nikjer mila ali dobra; pregovor, ki zlasti pri šoli veljá. Malo vspeha je pri šoli pričakovati, ki se mora napolnovati s pomočjo gosposke. Ukleta je že od sirovih staršev do tal; škoduje ji to — se vé v tem oziru — ker očetovo sovraštvo tudi otrok v šolo prinese. Kakšno ljubezen, kakšno zaupanje, in kakšen sad more otrok od take šole imeti? Da bo šola svoj namen doseči móгла, jo morajo starši ljubiti, kot svojo dobrotno pomočnico in to ljubezen do šole otrokom vploditi. Časa napredek, otrokom in staršem zaželena boljša prihodnost res zahteva, naj bi starši svoje otroke prav izredili, kolikor je naj bolj moč. Starši, ki jim je sreča otrok na sercu, gotovo ne bodo zamudili svojim otrokom s pomočjo šole oskerbeti potrebne izurjenosti, s ktero si bodo svoj stan po moči zlahkovali, ter spolnovali namen, ki ga imajo v človeštvu. Kolikor bolj se starši nezmožne čutijo, sami oskerbeti svojim otrokom potrebnega poduka, toliko bolj bi jim imela šola zaželena biti. Je pa, žali Bog! narobe. Naj bolj nevedni, naj bolj nerodni starši naj bolj zanikerno svoje otroke v šolo pošiljajo. Sej ravno s tim, da bolj skerbé, da imajo domá pastirčeka ali zibalcico, kot da bi svojim otročičem paše potrebnih naukov in koristne izreje v šoli privošili, kažejo, da so sirovi in zanikerni. Tudi za domače delo res smejo in morajo starši svoje otroke rabiti; pa skušnja uči, da starši, ki se jim samim malo delati ljubi, naj bolj z delom svoje otroke iz šole zadržujejo. Lepo bo staršem v poznejših letih otrok nadomestil, kar je pri delu s šolo zamudil, ako se bo ravnal po tem, kar se je v šoli naučil. Sej delo otrok, ki jih vabimo v šolo, je pač malo vredno. Res žalostno je, ako otroci sami v šolo prosijo, in jim je starši ne privolijo! Bodi ravno nasproti! Ko vidita skerbna mati in oče, da gre otrok v sedmo leto — ali bolj prav, —

ker starost ne more prav na tanko določiti, kdaj naj otrok šolo prične — kedar starši vidijo, da je um otrokov toliko zbujen, da more sprejemati šolske nauke, začnita mu obetati, da pojde v šolo. Modro mu prigovarjajta, kako bo lepo, ko bo slišal v šoli veliko lepega od Bogá, se naučil lepo brati in pisati. Varujta se neprevidno otroka pred šolo plašiti z zmišljenim popisovanjem šolskih kazni in z drugimi takimi rečmi. Vse to otroku šolo prigraja, da veselje do nje zgubi; — kar pa otrok z veseljem ne stori, malo sadú je od tega pričakovati.

(Prih. dalje.)

Nekoliko o zgodovini.

Spisal F. P.

V življenji vsacega človeka se menjajo različni prigodki, žalostni pa tudi veseli, in vsakemu, kar jih je živelo od Adama do današnjega dne, se je več ali manj imenitnega pripetilo, kar si ne more iz spomina zbrisati, ampak si dobro v njem hrani in z veseljem drugim pripoveduje. Od onega trenutka, ko je bil Bog prva človeka iz raja izgnal in jima pot po širokem svetu pokazal, do tega časa, ko se človeški rod že tako dolgo pri obdelovanji zemlje potí, kaže se nam nepretergana versta imenitnih in važnih dogodeb, ktere so po notranji ali zunanji razmeri razvijale djanja in stan človeškega rodú. Niso nam vse znane, in té, ktere poznamo, nam pripoveduje zgodovina. Naloga zgodovini je tedaj, oznanovati vse, kar se je že zgodilo; to kaže že beseda sama na sebi. Toda taka tirjatev je pač prevelika, da bi ji mogla zgodovina zadostovati, ker preobilo je djanj, ki so se godile na svetu. Vsa djanja pa se delé v dve versté, v dogodbe in prikazni v naravi in v djanja prostega uma človeškega. Perva so le produkt ali doveršek nepremakljivih naravnih postav, in na té se zgodovina le toliko ozira, kolikor zadevajo dela človeške prostosti, ker človek je glavár vsemu vidnemu stvarjenju, in okrog njega se vse drugo suče. Pravi predmet zgodovini je tedaj človek, in sicer razumno delavni človek. V ožjem pomenu nam tudi zgodovina mora to pripovedovati, kar se je po človeku zgodilo, kar je on sam storil; in to so vsi prigodki, ki naravnost zadevajo človeško življenje, kolikor jih je on sam vzrokopal, ali so pa pri njegovi odmembi vidno pripomogli. Perva podlaga človeš-